

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ

„НЕОФИТ РИЛСКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

От ПРОФ. Д-Р ГАНЧО ТОДОРОВ ГАНЧЕВ

Югозападен университет „Неофит Рилски“

На дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

на тема

„Дългово финансиране на местните власти в страните от Европейския
съюз“

Автор:

Катерина Иванова Жегова

Научен ръководител: доц. д-р Десислава Стоилова

1. Представяне на автора и кратка характеристика на рецензирания труд

Катерина Иванова Жегова е докторант в катедра Финанси и отчетност към Стопанския факултет на Югозападния университет от 2017. Преди това, през периода 2014-2017 г. е студент, магистърска степен в Стопанския факултет, ЮЗУ Неофит Рилски. Бакалавърската степен завършва в същия университет през периода 2009-2014 г. Катерина Жегова работи в Община Струмьяни, като отговаря за счетоводно-административни дейности.

Дисертационният труд на Катерина Жегова е структуриран в увод, три глави, заключение и библиография. Общият обем на научния труд е 175 страници. Използваната литература 104 източника на английски език и 30 на български, включително документи на международни икономически организации.

Предмет на изследване на рецензирания дисертационен труд е въздействието на местните данъчни приходи, местните разходи, местното бюджетно салдо, броят на общините, средният брой население в една община, БВП на човек от населението върху дълга на местните власти и необслужвания местен дълг в страните от Европейския съюз. Предмет на изследване е и евентуалната връзка на финансовата децентрализация, възможността за обявяване на фалит и наличието на процедура за спасяване на задлъжнели общини чрез субсидия от централното правителство и местния дълг и необслужвания местен дълг в страните от Европейския съюз.

Целите на рецензираната разработка се свеждат до следното:

Първо, емпирична оценка на факторите, обуславящи дълга на местните власти страните от Европейския съюз на базата на методологията на корелационния и регресионния анализ;

Второ, емпирична оценка на факторите, обуславящи необслужвания местен дълг в страните от Европейския съюз на базата на методологията на корелационния и регресионния анализ;

Трето, емпиричен анализ на връзката на модела на децентрализация и задлъжнялостта на местните власти в страните от Европейския съюз на базата на методологията на корелационния и регресионния анализ;

Четвърто, емпиричен анализ върху връзката на модела на децентрализация и необслужвания местен дълг в страните от Европейския съюз на базата на методологията на корелационния и регресионния анализ;

Първа глава на дисертационния труд е посветена на теоретика-метеорологическите въпроси, свързани с дълговата финансиране на местните власти в ЕС. Главните изводи са свързани с това, че основните теоретични интерпретации, посветени на дълговото финансиране на местните власти показват, че емпиричните изводи относно факторите, които влияят на дълговото финансиране, не са в достатъчна степен убедителни. Проблем е също така, липсата на много изследвания, касаещи определящите фактори за натрупване на общински дълг. Даването на препоръки за факторите, влияещи на дълговото финансиране се затруднява, според авторката, поради противоречивите резултати в много от изследванията. Авторката вижда проблеми, свързани с приложението на методологията на емпиричен анализ, при използването на регресия на времеви редове и регресия на панелни данни.

Глава втора е посветена на емпиричния анализ на състоянието на дълга на местните власти в страните от Европейския съюз за периода между 2013 г. и 2019 г. Резултатите от анализа във втора глава могат да се резюмират по следния начин. Проверена е хипотезата, че необслужваният местен дълг варира в синхрон с общата сума на общинския дълг, като очакването за тази е, че динамиката на необслужваният дълг има своя логика и не се

влияе непременно от движенията на общата сума на дълга. Поради тази причина андорката смята, че е логично да се приеме, че необслужваният дълг е резултат от поведенчески проблем на публичния финансов мениджмънт, а не пряк резултат от икономически и финансови фактори. Това се потвърждава от факта, че необслужваният местен дълг е по-силно корелиран с общинските гаранции, отколкото с местния дълг. Авторката не открива значима регресионна връзка между общата сума на местния дълг и необслужвания местен дълг, нито потвърдена причинно-следствена връзка по Грейнджър между тези променливи. Разкрита е статистически значима позитивна регресионна връзка между общинските гаранции и необслужвания местен дълг. Потвърдена е каузална зависимост в същата посока.

Трета глава е посветена на връзката между финансовата децентрализация и задлъжнялостта на местните власти. Основните изводи могат да бъдат сумирани така. Анализът показва, че най-силна връзка е на лице между необслужвания местен дълг и възможността за обявяване на фалит в страните от Европейския съюз. Най-ниска е корелацията между възможността за обявяване на фалит и прилагането на спасителен пакет. При регресионния анализ авторката установява позитивна зависимост между необслужвания местен дълг и относителен дял на местните разходи в общите бюджетни разходи, което е близо до конвенционалните очаквания, според които разширяването на разходните отговорности на местните власти ги заставя да използват по-големи обеми заемни средства. Авторката установява значима позитивна регресионна зависимост и между необслужван местен дълг и правната възможност общините да обявяват фалит. Установена е също липса статистически значима регресионна зависимост между необслужвания местен дълг и наличието на процедура за оздравяване на финансово затруднени общини.

Авторката прилага 8 публикации по проблематиката на дисертацията- една научна статия в чуждестранно списание в съавторство, три самостоятелни участия в научни конференции и едно в съавторство, както и две участия в монографии в съавторство. Тези публикации отразяват части от дисертационния труд и са повече от достатъчни за докторска дисертация.

Авторката формулира четири основни приноса:

- въз основа на панелно регресионно изследване е установена зависимост между местния дълг и местните разходи и броя на общините в анализирания държави, като е констатирана липса на зависимост между местния дълг и салдото на местния бюджет и БВП на глава от населението;

- анализирани са факторите, обуславящи необслужвания местен дълг, към които се отнасят местните данъчни приходи, местните разходи, салдото на местните бюджети, броят на общините, средният брой население на една община и БВП на човек от населението, като се стига до извода за наличие на феномена меки бюджетни ограничения;

- установена е връзка между необслужвания местен дълг и общинските гаранции, отсъства причинно-следствена връзка между местния дълг и необслужвания местен дълг;

- установена е позитивна регресионна зависимост между местния дълг/местния необслужван дълг и относителен дял на местните разходи от общите бюджетни разходи в условията на годишни данни и липса на статистически значима връзка между местния дълг и наличието на процедура за обявяване на фалит, както и положителна регресионна зависимост между местен дълг и възможността за спасителен пакет за затънали в дългове общини, което е потвърждаване на хипотезата за т.нар. меки бюджетни ограничения; налице е значима позитивна регресионна

зависимост и между необслужван местен дълг и правната възможност на общините да обявяват на фалит, а също и липса статистически значима регресионна зависимост между необслужвания местен дълг и наличието на процедура за оздравяване на затънали в дългове общини със спасителен пакет.

Така формулираните приноси имат емпирично-приложен характер и се базират върху предимно дедуктивен подход към изследването- търсене на потвърждение на хипотезата за наличието на меки бюджетни ограничения.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Така получените научно-приложни резултати са в съответствие с икономическата теория и практика. Те представляват принос към съществуващата литература в областта на местните финанси.

3. Критични бележки, препоръки и въпроси

Рецензираният дисертационен труд не е лишен от отделни слабости. В частност изследването е базирано преди всичко върху неокласическата теза на меките бюджетни ограничения. Не са представени неокейнсианските теории в областта на финансовата децентрализация. Основната теза на авторката е свързана с т. нар. меки бюджетни ограничения, които водят до натрупването на прекомерна задлъжнялост на местните власти. Потвърждаването на подобна хипотеза обаче изисква отчитането на социално-политически фактори. В тази връзка, по-подробно биха могли да бъдат разгледани въпросите, свързани с политическия бизнес цикъл, като и политикономическите аспекти на задлъжнялостта на местните власти. Трябва да се отбележи също така, че изложението на статистическите тестове би могло да бъде съкратено.

4. Заключение

В заключение ще отбележа, че в своята цялост, представеният от докторантката Катерина Иванова Жегова дисертационен труд, независимо от отделни слабости, отговаря на всички критерии и изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Поради това убедително препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на кандидата образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 3.8 Икономика.

Рецензент: проф. д-р Ганчо Тодоров Ганчев

1-ви септември 2021 г.